

a r. 1917 dvousvazkové dílo »O obecném ideálu« (Ob obščestvennom ideālě). Když vypukla bolševická revoluce, uprchl přes Krym do naší republiky, kdež vyvinul velmi záslužnou činnost při založení ruské právnické fakulty. Bylo jen oceněním jeho zásluh, byl-li zvolen děkanem této fakulty. Vzdálen od vlasti odešel prořídlé ruské inteligenci hluboce založený myslitel a znamenitý právník a politik. Rauscher.

Dr. František Klein, bývalý ministr spravedlnosti, dožil se 70 let. Vzpomínáme-li toho zde, to proto, že Klein jest autorem jurisdikční normy a civilního řádu soudního, platného v našich zemích historických, zákonů, kterými i dnes se můžeme honositi. Kdo jest pamětníkem starých procesních norem uzná, že Kleinovo dílo jest dílem vynikajícím. Než při učenci tak vynikajících kvalit překvapuje jeho neporozumění pro otázky národnostní, speciálně česká otázka mu nikdy nebyla jasna. To však patří do politiky. Jako učence jest Klein jedním z nejlepších, a z toho hlediska i my připojujeme se svojí vzpomínkou. —á—

Unifikace jednacího řádu pro soudy. Jak se dovídáme, byl ministerstvem spravedlnosti ministerské radě předložen návrh nařízení, kterým se jednací řád platný dosud v zemích historických pro soudy rozšiřuje také na Slovensko a Podkapatskou Rus, s platností od 1. července 1924. Rozdílnost soudních řádů vyžaduje jen nepatrné změny. Tak bude provedena na tomto poli unifikace úředního jednání v celé republice. Důsledek toho pak bude, že dnem platnosti nového jednacího řádu, budou i na Slovensku zavedeny soudní rejstříky a téměř všechny formuláře jako v zemích historických, a odstraněn dualismus nevhodný jak pro obyvatele zemí historických, tak Slovenska a Podkarpatské Rusi. dnk.

Další unifikace práva v republice. Oznamuje se, že vláda předloží další unifikační předlohy Národnímu shromáždění a to: předlohu živnostenského zákona spolu se zákonem o živnostenských soudech, vypracovanou ministerstvem obchodu, a zákon o horních úřadech vypracovaný ministerstvem veřejných prací. Divno jest však, co vlastně dělá ministerstvo unifikací, provádějí-li unifikaci ministerstva odborná. Jest sice pravda, že působnost jeho, určená nařízením ze dne 29. prosince 1921, č. 501 Sb. z. a n., jest úzká, ale zdá se, že ministerstvo toto samo se nesnaží ani v této úzké působnosti vyniknouti a své raison d'être si uhájiti. dnk.

Okresní a župní rozpočty na Slovensku. Podané župní rozpočty na Slovensku podávají mnohý zajímavý obraz jednak tím, že může býti srovnáno 6 rozpočtů jednotlivých žup mezi sebou, kromě toho pak rozpočty na 1923, které byly dodatečně teprve letos podány, zároveň s rokem 1924. Prozatím, letos snad naposled, nebyly projednány župními zastupitelstvy, jak to zákon o župním zřízení (č. 126/1920 sb. zák. a nař. ze dne 29./11. 1920) v § 45. nařizuje, poněvadž tato dosud nefungují, nýbrž na základě § 3. vládního nařízení č. 310/22 sb. z. a n. sestaveny byly jednotlivými župany, na které pro přechodnou dobu přeneseny byly funkce župního zastupitelstva. Proti rozpočtu může každá osoba, která má v župě řádné bydliště, anebo které byla v župě předepsána přímá státní daň, do 14 dní po uveřejnění v župním věstníku podati námitky. Toto ovšem ani zdaleka nemůže nahraditi řádné projednání v župním zastupitelstvu a též celkem málo jej bylo použito.

Suma vydání všech žup dohromady, tedy vydání slovenské zemské správy, až do zřízení župního svazu slovenského ovšem jen fiktivní, obnáší na rok 1924 Kč 67,217.333.—. Srovnáme-li číslo toto s potřebami Zemského rozpočtu českého na rok 1924, platného pro teritorium jen o něco málo větší než teritorium slovenské (51,000.000 km² pro Čechy proti 49.000 km² pro Slovensko) a obnášející Kč 498, 966.035.—, jest na snadě veliký nepoměr mezi oběma samosprávami. Vysvětlení dlužno hledati ve zvláštních poměrech slovenských, kde mnoho věcí, které v historických zemích náleží do kompetence správy Zemské, náleží dosud

různým korporacím jiným. Malým příkladem jest školství, nacházející se po většině ve správě obcí církevních, takže značný díl výdajů na toto odvětví odpadá. Podobné poměry jeví se u srovnání jiných odvětvích správy. Jiné odůvodnění nutno hledati v různém přechodném vývoji v zemích českých a na nynějším území slovenském. Kdežto v zemích historických z národních důvodů pracovníci političtí hleděli z centrální státní správy pokud možno největší díl uřvati ve prospěch zemských samospráv, v bývalých zemích uherských jeví se tendence opačné, hledící pokud možno největší díl správy přenést do ústředního sídla, rovněž z důvodů národnostních. Okolnosti tyto nutně projevují se též v rozpočtu. Nepoměr tento mizí však při srovnání řádné úhrady. Řádná úhrada v obou zemích činí asi 50% celkové potřeby. V Čechách činí Kč 191,358.487 (proti Kč 498,966.035 celkové potřeby) na Slovensku Kč 33,263.288 (proti Kč 67,217.333 potřeby). Poměr řádné úhrady jest tedy pro Slovensko o něco příznivější. Rozpočty župní srovnány mezi sebou ukazují rovněž mnohé zajímavé věci. Vydání rozdělena jsou ve všech rozpočtech na 8 kapitol. Vydání na správu ústředí, Pense, Výdaje sociální a humanitní, na Veřejné zdravotnictví, Hospodářské, Dopravní, Kulturní a Různá. Na kapitole ústředních výdajů župy Košické možno pozorovati prvenství, které měla tato župa v organisování nových župních úřadů. Výdaje z roku 1923 Kč 440.155.— zmenšují se pro rok 1924 na Kč 174.200.—, neboť zařizovací náklady zapraveny po většině v roce 1923. U všech ostatních žup jeví se buď zvýšení anebo celkem nepatrné snížení. Pro budoucí léta jest očekávati na této kapitole čísla mnohem menší. Mimochodem jenom uvádím zajímavou okolnost, že vydávání župního věstníku župy bratislavské končí schodkem na r. 1924 Kč 60.000, na rok 1923 dokonce schodkem Kč 80.000, naproti župě Košické, kde jeví se pro rok 1924 nadbytek Kč 6.000. Deficit tento odůvodňuje se velikým úbytkem přeplatitelů, zvláště notářů. Pozornost naší upoutá rovněž vydání na provedení župních voleb, kde viděti, jak draze se musí platiti nesprávně provedené a proto případně zrušené volby. Jedná se o sumy stotisícikorunové (na př. v župě Bratislavské Kč 400.000). Hlasů, navrhuujících zrušení voleb minulého podzimu, bylo dosti. Oprávněnost odmítnutí těchto nejpáděnější může býti doloženo rozpočtovými čísly. Výlohy tyto jsou sice z části hrazeny politickými stranami, avšak tato okolnost na věci nic nemění. Kapitola II. (pense) neobsahuje nic zajímavějšího. Velké přesuny a rozdíly jeví se však v kapitole III. (Výdaje sociální a humanitní). V župě Košické pro rok 1923 prelimována potřeba Kč 2.000.—, pro rok 1924 však již 110.000.— Kč. V tomto směru stojí v popředí župa Bratislavská, která pro rok 1923 prelimovala Kč 50.000.— (na sirotčince, na podporování župních sociálních a humanitních spolků), pro rok 1924 však již Kč 400.000.—. V župě nitranské naopak proti roku 1923 (Kč 102.200.—) jeví se na rok 1924 pokles na 39.000.—. Ve všech ostatních župách výdaje tyto na rok 1924 jsou oproti roku 1923 vyšší. Veřejné zdravotnictví (kap. IV.) dle rozpočtu nejlépe je opatřeno v župě nitranské (na rok 1923 Kč 4,052.457, rok 1924 Kč 3,748.598), pak v župě povážské (Turč. Sv. Martin) Kč 3,839.170 na rok 1924. Zanedbání v tomto směru jeví se na župě Košické, kde preliminováno na rok 1923 Kč 1,489.228, na 1924 Kč 1,561.228. Na výdaje kulturní nejvíce vydává župa Košická, v roce 1923 Kč 52.000, na 1924 Kč 231.000 (museum v Bardiově, župní čítárna a knihovna, učebné pomůcky pro rolníky, práce osvětové, zařízení knihoven, poučné letáky a brožury a epid. chorobách, chov rostlin a zvířat). Uvážíme-li ovšem kulturní poměry župy Košické, dojdeme vysvětlení dostatečného. Na posledním místě stojí župa Podtatranská (L. Sv. Mikuláš). Na této kapitole nebylo pro rok 1923 prelimováno vůbec nic, na rok 1924 Kč 25.000.

Úhrada rozdělena jest do 10 kapitol: I. příjmy ze župního jmění, II. státní příděly, III. poplatky, IV. příspěvky, V. pensijní příspěvky, VI. samostatné dávky, VII. pokuty, VIII. různé, IX. subvence, X. přírůžky. Příjmy ze župního jmění mají jen župy nitranská a povážská. Příjmy tyto jsou však celkem malé. Neobyčejně zajímavý a poučný příklad poskytuje II. kapitola, státní příděly. Jedná se o příděly z daní

z lihu, piva, daně pozemkové a obratu. Srovnajme přiděly z daně z lihu na rok 1924 v župě nejzápadnější, Bratislavské a župě nejvýchodnější, Košické. Co do počtu obyvatelstva se obě župy od sebe příliš neliší. V župě Košické přiděl z daně z lihu činil Kč 2,400.000, z daně z piva Kč 300.000, úhrnem Kč 2,700.000. V župě bratislavské, kde obyvatelstvo hmotně mnohem lépe je postaveno, přiděly tyto činily jenom 1,300.000 Kč. Nejméně vynášejí dávky tyto v župě podtatranské Kč 1,600.000 na rok 1924, což částečně způsobováno jest menším počtem obyvatelstva této župy. Toto jsou jenom suché cifry, mluví však jasně. V kapitole samostatné dávky není v žádné župě preliminováno, poněvadž vlastní přímé dávky dosud ustanoveny nebyly. Subvence (kap. IX.) obdržely župy Povážská a Podtatranská (župa Povážská od státu na mimořádné stavby mostů a silnic, od obcí jako náhradu za rekonstrukci silnic a mostů, župa Podtatranská rovněž na stavby silnic, mostů a na udržování župního sirotčince). Velké rozdíly mezi jednotlivými župami, jevíci se v kapitole VIII., různé příjmy, podobně jako v VIII. kapitole výdajů, různá vydání, vznikly tím, že v každé župě byly jiné druhy příjmů resp. vydání pod tímto titulem preliminovány.

Na všech rozpočtech jeví se dnešní tísnivé hospodářské poměry, všechny končí schodky, které nutno hraditi župními přírážkami. Na župních přírážkách jeví se z části oprávněnost námitek, pronášených v poslední době proti prospěšnosti župního zřízení, a které slyšeti hlavně z historických zemí, že totiž při různé hospodářské a poplatní síle jednotlivých žup hospodářsky slabší župy jsou v postavení obtížném. Buď musí od mnohých úkolů ustoupiti, anebo, chtějí-li udržeti krok s jinými o větší poplatné síle, musí více zatížit poplatnictvo. Poněvadž rozpočet projednávající zastupitelstva volena jsou z poplatníků, tu jistě bude dána přednost vynechání mnohých, byť i naléhavých župních úkolů, aby veřejná břemena, beztak již značná, nebyla zvětšována. Tím může nastati během času veliká různost mezi jednotlivými župami, což by nebyl výsledek právě žádoucí. Župní svazy tyto nesrovnalosti úplně neodstraní, poněvadž mají se zabývati jenom oněmi záležitostmi, které dotýkají se několika žup (regulace řek, stavba silnice, elektrisace a pod.). Příkladem jsou přírážky župy bratislavské, které při 56% v r. 1923 mají vynést Kč 11,111.444, při 62% v roce 1924 pak Kč 12,110.370, kdežto v ostatních župách (kromě zvolenské na rok 1923) přírážky obsahují více než 100%, aniž by se docílil výnos, přesahující 9,000.000 Kč.

Tak na př. v župě Nitrianské na rok 1924 112% přírážky s výnosem Kč 5,801.671, Pohronské (sídlo Zvolen) 105% s výnosem Kč 6,100.929, Povážské (sídlo Turčanský Sv. Martin) 115% mají vynést Kč 5,858.079. Podtatranské (sídlo Lipt. Sv. Mikuláš) 108% s výnosem preliminovaným na Kč 4,031.611, Košické 108% s výnosem očekávaným Kč 8,250.000.

Jinak podání rozpočtů nutno jen uvítati, neboť jsou dalším krokem v budování naší vnitřní správy a znakem vždy většího uspořádání poměrů na Slovensku.

Jaroslav Ocelík, Bratislava.

Krise sociální politiky v Německu. Sociální ústav pořádal 3./IV. t. r. přednášku dra J. Heydeho, prof. nár. hospodářství na universitě v Kielu o krisi sociální politiky v Německu. Přednášející, uvedený prof. Grubrem, poukázal zprvu na to, že jako je shodná hospodářská struktura Československa i Německa — t. j. státy vysoce průmyslové — tak je i shodná sociální politika, kterou obě země od konce války prováděly. Při tom však tato poválečná sociální politika, jak Německa tak Československa, nepřinesla nic nového, byla a je vlastně jen pokračováním předválečných idejí a snah sociálně-politických, které teď ovšem byly snad teprve dovršeny a prakticky provedeny. (Tak 8 hodinová doba pracovní, sociální pojištění, podpora nezaměstnaných, rozhodčí soudy, závodní rady a pod.). Řečník pojednává podrobněji o některých těchto reformách, tak poukazuje na př. na obtíže t. zv. produktivní podpory v nezaměstnanosti, kde při nouzových pracích jsou nesnáze s nekvalifikovanými pracovními silami, o celkové bezvýznamnosti závodních rad a pod.